

lika frågor ej mindre den Deputerade, som har uppsigt öfver bruket, än Förvaltaren höras, samt deras utlåtanden, jemte skälen för beslutet i Fullmäktiges protokoll fullständigt intagas.

6:o

(motsvarar § 155.)

Sedan bokslutet för det föregående året blifvit uppgjort, sammantråda Fullmäktige, samfäldt eller genom delegerade, på Tumba, så väl för att taga närmare kännedom af förra årets förvaltning, som ock att tillse byggnaders och maskineriers tillstånd m. m.; bärande dervid berättelser af den Deputerad, som har det speciela inseendet öfver bruket, och Förvaltaren afgifvas om bruksdriften under nästförflutna året.

Stockholm den 11 Mars 1867.

W. F. Tersmeden.

N:o 13.

Ark. till Riksd. Kansli d. 11 Mars 1867, kl. 5 e. m.

Utlåtande, med förslag rörande användandet af den sedan 1865 års början upplupna bankovinst.

Sedan Riksdagen bifallit Utskottets hemställan i Memorialet N:o 3, om tillåtelse att, utan hinder af föreskriften i 1 § mom. 2 af Utskottets instruktion, särskildt behandla och till Riksdagen afgifva förslag i fråga om

användande af den sedan 1865 års början upplupna bankovinst, går Utskottet nu att i detta ämne göra framställning.

Till en början bör Utskottet upplysa:
att, enligt Bankens hufvudräkning, tillgångar och fordringar utöfver skulderna utgjorde vid 1865 års slut:

Grundfond	R:dr 25,000,000:
Behållning å bankovinsten för år 1863 utöfver hvad som erfordrades för grundfondens uppbringande till nyssnämnda belopp:	R:dr 1,512,575:77.
Vinst år 1864	« 1,922,258:07.
Vinst år 1865	« 1,860,359:52.
	5,295,193:36.
	Sgr R:dr 30,295,193:36.

att Rikets sistlidna år församlade Ständer beslutat, att af den sedan 1863 års början upplupna bankovinst skulle under åren 1866 och 1867 till Riksgälds-kontoret aflemnas, med hälften under hvardera året, tillhoppa . . . . .

3,400,000.

Sgr R:dr 26,895,193:36.

att alltså den vid 1865 års slut utöfver

grundfonden . . . . . R:dr 25,000,000.

i Banken befintliga odisponerade behållning utgjorde . . . . .

1,895,193:36.

26,895,193:36.

samt slutligen att beloppet utaf bankovinsten för nyss tilländagångna år 1866 ännu icke är känt.

Vid frågan om bankovinstens användande har Utskottet haft att taga i öfvervägande åtskilliga vid Riksdagen väckta och till Utskottet remitterade motioner, i hvad de angå detta ämne, nemligen:

Herr *Schartaus, F.*, (Första Kammaren N:o 8), att Riksbankens odisponerade vinst och den, som härefter utfaller, må, intilldess annorlunda förordnas, uteslutande i och för Bankens egna ändamål användas på det sätt, som säkrast öfverensstämmer med hufvudgrunderna för dess verksamhet och det allmännas väl.

Herr *Hasselrots, C.*, (Första Kammaren N:o 35), att till allmänna hypotheksbanken måtte emot dess till Riksbanken ställda obligationer öfverlemnas, bland annat, den nu redovisade bankovinsten i mån densamma bliver tillgänglig, eller minst en million deraf.

Friherre Raabs, C., (Första Kammaren N:o 48), att en million årligen af bankovinsten måtte i sex år, för motsvarande allmänna hypoteksbankens obligationer, till den sistnämnda öfverlemnas.

Herr Jöns Pährssons (Andra Kammaren N:o 10), »att Riksdagen beslutar att af bankovinsten en million årligen utlemnas till Bankodiskontverket under rättvis fördelning emellan Lånekontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö till utlåning åt endast jordbrukare.»

Herr Eric Olssons (Andra Kammaren N:o 44), «att Riksdagen ville för sin del besluta att bankovinsten icke, såsom hittills skett, måtte dragas ifrån Riksbanken, utan i stället användas till att förstärka Bankens grundfond så länge, till dess den uppnått ett visst belopp, eller att af vinsten bildas en reserv- eller grundfond, hvarigenom Riksbankens ställning blifver fullt tryggt och beviljandet af lån mera kunde afse befrämjandet af sådana näringar, hvilka äro gagnande för fäderneslandet, än den enskilda vinsten.»

Herr J. Rundbäcks (Andra Kammaren N:o 134), att för den s. k. allmänna diskontfondens ökande måtte anvisas, bland annat, bankovinsten.

Herr And. Gudmundssons' (Andra Kammaren N:o 136), att, bland andra Riksbankens tillgångar, jemväl bankovinsten borde användas för afstättande af en särskild fond, till ett belopp af 5,000,000 R:dr, till utlåning på uppgifvet sätt eller inköp af hypoteksbankens obligationer.

Herr C. Mannerskantz' (Andra Kammaren N:o 248), att till bildande af en fond, som hufvudsakligen borde användas att befordra omloppet af på jordfastighetshypothek grundade obligationer, måtte, bland andra Riksbankens medel, disponeras Bankens upplupna vinst, i händelse densamma icke oundgängligen för Statsverkets behof erfordrades; samt

Herr Magnus Svenssons (Andra Kammaren N:o 270), att den årliga bankovinsten ej må beräknas såsom tillgång för Statens behof, utan kvarstadna i Bankens vård, samt att af densamma bildas en alltjemt vexande lånefond, att till jordbruket lemna amorteringslån på fem års tid, till högst sex procents ränta.

Utskottet antager, att Riksdagen icke vill fatta något beslut, som har afseende på användandet af framdeles blifvande bankovinst, utan hädanef-

ter såsom hittills inskränker sig till den vinst, som redan till Banken ingått. Med afseende härpå och i öfverensstämmelse med föreskriften i Utskottets instruktion, enligt hvilken Utskottet endast har att yttra sig angående den sedan 1865 års början upplupna vinst, lemna Utskottet för närvarande å sido de framställningar uti nyss omförmälda motioner, hvilka afse att redan nu för en längre eller kortare framtid afgöra om användandet af Bankens blifvande vinst; liksom Utskottet, jemväl förutsättande att Riksdagen icke finner rådligt frångå den hittills följda grundsatsen att disponera allenast öfver den del af influten vinst, som är till beloppet känd, och att icke frånhända Banken sådan, förrän ny till ungefärligen motsvarande belopp hunnit ytterligare ingå, i detta förslag endast afser den under år 1865 upplupna vinsten, hvilken, enligt hvad redan är angifvet, uppgår till R:dr 1,860,359: 52.

I afseende på användandet af denna, är att taga i betraktande, å ena sidan, att Kongl. Maj:t i sin nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof ifrågasatt såsom en tillgång för fyllande af statsbehoven ett belopp af 1,800,000 R:dr utaf Bankens vinstmedel, samt att, efter hvad känt är, beredandet af utvägar till bestridande af oundgängligen nödiga statsutgifter och tillgodoseendet af för Riket vigtiga angelägenheter möter svårigheter, så att utomordentliga eller för Rikets innebyggare betungande åtgärder möjligen kunna ifrågakomma. Å andra sidan åter förekommer, att den vigtiga angelägenhet, hvilken här i landet till så högst väsentlig del beror på Riksbanken, nemligen att bibehålla stadga uti och gifva ökad styrka åt myntväsendet, kan befrämjas genom förökande och användande på ett mot ändamålet svarande sätt af de behållna inkomster, Bankens rörelse lemna; och churu det kapital Riksbanken redan eger samt den ställning, hvori densamma befinner sig, icke lemna rum för något tvifvel att ju icke berörda vigtiga angelägenhet kan på ett fullt betryggande sätt vårdas, samt fördenskull någon oafvislig nödvändighet icke är för handen att nu för Riksbanken bibehålla dess upplupna vinst, har Utskottet likväl trots de fördelar, som härigenom kunde ernås, förtjena att hållas i sigte.

Med afseende på de förhållanden, hvilka nu blifvit antydda, har Utskottet ansett sig böra till Riksdagen hemställa,

att af Riksbankens behållna vinst för år 1865 ett belopp af en million Riksdaler må under år 1868 till Riksgäldskontoret för Statens allmänna behof aflemnas, men att återstoden af samma vinst må få för Bankens egna ändamål användas.

Utskottet inskränker sig för närvarande till denna hemställan, och kommer således först sedan Riksdagen deröfver meddelat sitt beslut att

afgifva vidare yttrande i fråga om de flerahanda förslag, ofvan omnämnde motionärer framställt till användande af bankovinsten eller vissa delar deraf; liksom Utskottet äfven i sinom tid vill yttra sig om de öfriga ämnen, motionerna beröra.

Stockholm den 11 Mars 1867.

W. F. Tersmeden.

Reservationer:

af Herr *Kock*: »Om Riksbanken fortfarande varder med urskiljning och uppmärksamhet handhafd, och icke åläggas några ytterligare förbindelser, då är den, genom de utvägar, hvartill Banko-reglementet hänvisar, under alla eventualiteter fullkomligt konsoliderad med dess nu egande grundfond, tjugufem millioner Riksdaler, samt dessutom en reservfond af närmare sex millioner Riksdaler, detta sednare äfven med frändrag af 1865 års vinst. Det kan icke vara meningen att lägga hög på hög, att göra anstalten rikare på dess egares bekostnad. Det torde äfven kunna ifrågasättas, huruvida det länder landet till någon verklig fromma att af sålunda hopsamlade medel bilda nya lånekällor, hvilka, likasom de många redan befintliga, i sin ordning snart skulle tömmas, utan att ropet för dagen dermed vore tystadt. De skattskyldige allena fingo bringa offret till denna lånekälla, ty genom att undanhålla Statsverket en betydlig del af bankovinsten, som bidrag till de allmänna utgifternas bestridande, måste ett motsvarande belopp utgå genom ökad beskattning. Och det är jemväl den stora massan af befolkningen, hvilken står *under* lånelinien, som får offra, utan att omedelbart kunna komma i åtnjutande af den dermed afsedda fördel. Man säger att Staten, som under hvarje omständighet måste upptaga lån, om statsregleringen skall gå ihop, nu kan låna så mycket mera som motsvarar den till Banken föreslagna reserverade vinstandelen, men återbetalningen af äfven detta lån återfaller i sinom tid på den skattdragande och blir honom slutligen öfvermäktig, så framt icke för lånanudet i alla rigtningar en gång sättes en gräns.

Då, efter min åsigt, vidare reserverande af vinstmedel nu är för Riksbanken obehöflig, för lånesökande föga eller intet båtande, för Statsverket skadligt och för de skattdragande betungande, tillåter jag mig alltså tillstyrka,

att, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående Statsverkets ställning och behof, af 1865 års bankovinst 1,800,000 Riksdaler öfverlemnas till Riksgälds-kontoret.»

af Herr *Malmsten*: »Då Riksbankens grundfond, hvilken år 1845 ökades från 7½ till 15 millioner Riksdaler, sedermera — och detta så nyligen som år 1864 — blifvit ytterligare förstärkt med 10 millioner, så att den för närvarande uppgår till 25 millioner Riksdaler, eller ett belopp tre och en tredjedel gånger större än hvad densamma för icke fullt 25 år sedan utgjorde;

då Riksbanken, utom nämnda grundfond, för närvarande eger ett öfverskott, hvilket, äfven om 1865 års bankovinst fråndrages, belöper till mer än 5 millioner Riksdaler;

då vidare, såsom af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof framgår, det torde möta nära nog ööfvervinnerliga svårigheter att, äfven med iakttagande af den största sparsamhet, uppgöra statsregleringen, utan att bland tillgångarne få beräkna här ifrågavarande bankovinst; och

då slutligen, genom den af Utskottet föreslagna delning af nämnda vinst, hvarken i afseende på *Bankens säkerhet* eller till *lättnad för lånerörelsen*, någon ens nämnvärd fördel vunnas, i jemförelse med de stora olägenheter vid statsregleringens uppgörande, hvilka, ifall detta förslag af Riksdagen godkändes, måste blifva en följd; hemställer jag,

att, *under närvarande förhållanden*, hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst eller 1,800,000 Riksdaler måtte till Riksgälds-kontoret öfverlemnas.»

Uti denna reservation hafva Friherre *Tersmeden*, *W. F.*, Friherre *Gyllenstjerna*, *E.*, Herrar *Lönnerberg*, *Rehnström* och *Lindström* förklarar sig instämma.

af Herrar *Schartau* och *De Maré*, som ville hafva antecknadt, att de tillhört den starka minoritet inom Utskottet, som önskat för Banken bibehålla hela 1865 års vinst.